

הלכות שבת סימן רנב

באר הגולה 36

מ שם יח קא עביר : הגה (כח) * ויש אוסרין ללבוש, כל שדורש * שהאיניוהודי גמרו בשבת (הג"א פ"ק דשבת ומה"ל וכו' בשם רוקח), וצריך להקטין במוצאי שבת (כט) בכדי שיעשה (א"י), והכי נהוג לבתחלה, אם לא * שצריך אלו בשבת * שאז יש להקל. (ל) ואם יש לתלות שגמר (ו) [ו] בערב שבת, מותר בכל ענין (הגהות אלוסי). ודוקא אם שגור לו האיניוהודי לביתו, אבל אסור (י) (לא) לקח כלים (לב) * מבית האמן * בשבת ויום טוב (כרדכי פ"ק דירוש' וא"י והגמ"ר פ"ב מה"ל י"ט חג"א פרק אין צידן). וכל זה בכלים שעשה לישאל (כ"י), (לג) * אבל איניוהודי שעושה מעצמו על המזבח, (ס) * מותר לישאל ממכירו לילך ולקח ממנו בשבת ולנעלם, ובכלבד (לד) שלא יקצץ עמו דמי המזבח (הג"א פ"א אין צידן). ה' * ימנע (לה) לפתח מים לגנה והם נמשכים

באר היטב

למחות בידו אפילו קצץ, עמ"א: (ו) בע"ש. ונ"ל דאם היה המנוצל מקצץ מצ"ש רק שתקנו והחליקו בשבת, שרי. דהא היה יכול ללבוש בלא"ה, מ"א: ע"ש: (ח) מותר. עמ"א שהעלה דלכתולה אסור לילך ולקח מנוצל, אם לא

משנה ברורה

(כ) למה שמבאר (כח) בסימן רעו סעיף א בהג"ה, דאיניוהודי שהחליק הנה בשביל ישראלי, אפילו אם היה על-ידי קציצה אסור להשתמש לאורה, דהקא אף-על-גב שתישראל נהנה בלבושתו ממלאכת שבח⁽¹⁾, מקל מקום איניוהודי לא עבד בשבת בשביל הנאת ישראלי, רק אדעתה דנפשה למהר להשלים בעצמו; מה שאין כן הנה, הולקתו בשבת היה כדי שישתמש בו הישראלי עכשו, (כט) ולכן אסור. ולפי זה גם בענינו, אם הישראלי אמר לאינוהודי סמוך לחשכה: מודע לא גמרת מלאכתך, והשיב לו: אעשה זאת למענך בשבת, איני הכינימי דאפילו לדעת המחבר אסור ללבוש בשבת, כמו גבי נר נפמ"ג: (כח) ויש אוסרין וכו'. טעמם, דאסור לישאל לקנות מהמלאכה בשבת בכל ענין, בין שמקל מקום נעשה מהמלאכה בשבילי: (כט) בכדי שיעשה. כדי שלא יתנה ממלאכת שבח⁽²⁾. (כ) ולפי זה, בשני ימים טובים של גלויות אם עשה האיניוהודי בראשון, מותר בתחלת יום שני בכדי שיעשה ממנה נפשו, דאם היום ראשון קדש השני חל, ואם היום ראשון חל בודאי מותר. ואין חילוק בכל זה בין מי שיעשה בשבילו בין לאחרים, ובספר אליה נזהר הקל לאחרים בקצין: (ל) ואם יש לתלות וכו'. דהא יש מהירין בכל ענין. (מ) ואם היה המנוצל מקצץ בערב שבת רק שתקנו והחליקו בשבת, שרי. דהא היה יכול ללבוש בלאו הכי⁽³⁾, וכמו שכתב סימן רנב סעיף א בהג"ה ד, (כח) והוא הדין כלי-פשתן שנתן האיניוהודי פתח המכשש בשבת, שרי גם-כן מטעם זה: (לא) לקח כלים. ואפילו יודע ודאי (כו) שגמר קדם שבת ויום טוב, ואפילו אם הוא (ס) לעצור שבת. והטעם, מפני מראית העין, דיאמרו שבשבת עשו ומודע ישראלי, ואיתא בלבוש, דאפילו אם לא יביאם בידו אלא ילבושם שם בבית האיניוהודי, גם-כן אסור מטעם זה. וכתב המגן אברהם: אפשר דאפילו על-ידי איניוהודי אסור להביאו, (כח) דעבדא דחל הו"א: (לב) מבית האמן. ואין חילוק (כט) בין ישראלי לאינוהודי: (לג) אבל איניוהודי שעושה וכו'. דהא אדעתה דנפשה עבד בשבת, ואסור דהבאה מבית האמן, סבירא לה להרמ"א דלא שיעבד בנה אף שהיה הולך אצלו, משום דביתן שהכל יודעים שהאיניוהודי רגיל לעשות לעצמו בשביל מקח, חו ליכא משום מראית העין שיאמרו שעשה לו לעשותם. והמגן אברהם (ל) וישארי הרבה אחרונים חלקו על דבריו אלא אחר שהביא לבית ישראלי מותר ללבוש, דמסתמא לאו אדעתה דישאל עבד אם הוא עיר שרבה אינם יהודים, כמו שכתב בסימן תקטו, אף אם האיניוהודי הוא חנוני שאינו אמן, אפשר דיש להקל, וגם בנה ממקצרים התוספת שבת והפרי מגדים, דהרי על-כל-פנים עבדא דחל: (לד) שלא יקצץ עמו. דהנהו שלא יזכרו לו סכום דמים, דאי לא הכי הוי בכלל מקח וממכר אף-על-פי שאינו משלם לו עכשו: ה' (לה) לפתח וכו'. הנהו, שפתח מים סמוך לחשכה מציפת המעין

שער הציון

(כ) מגן אברהם: (כח) גם בבית יוסף שם כתב פנ: (כט) הנהו אפילו אם התאכסן הישראלי בביתו של איניוהודי, דבית ישראלי בלא הכי לא מצי קציצה, וכפ"ל בסעיף ב, וכמבאר המל באחרונים בסימן רעו: (כח) מגן אברהם ושי"א: (כט) מגן אברהם: (כח) גזירות: (כח) בית יוסף ומגן אברהם ושי"א: (מ) פרי מגדים ותוספת שבת. ואף שאיניוהודי בלאו הכי נהנה ממלאכה ששקלן על-ידי איניוהודי להביאו, יש עוד הרבה אחרונים שהעמידו לאסור, והוא המאמר מרדכי ושלחן שלמה, וסוברין המאמר מרדכי והגרי"ו דמראית עין שיעבד גם בנה, עין שם, על-גב דהתני ספקא של המגן אברהם בכות שהיה: (כט) דעקר קצית רב צמח צאנז המוכר בבית יוסף הוא כמה דקמא לן דאפילו בחל-המועד אין מביאין מבית האמן, וכל-שכן בשבת ויום טוב, וישם הלא איניוהודי, כמו שכתב הפ"ה: (ל) תוספת שבת ובאור הגר"א ופרי מגדים:

שערי תשובה

ללבוש, ע"ש, ודב"א מה"כ: [ו] בע"ש. עין בה"ט. וכתב בנתיבותיים דה"ה כלי-פשתן שנתן הא"י פתח המכשש בשבת שרי, דהא יכול ללבוש בלא זה, ע"ש: (י) לקח. אפילו לעצור שבת אסור, ב"י. ואפילו ע"י א"י אסור להביאו, מ"א.

באור הלכה

בשבת בטקום מפרסם אסור לתנו לו, אם לא בספק שמה לא יעשה בשבת. ועין לעיל בסימן רמד בסעיף ג, בבאור הלכה דבדור המתחיל והאיניוהודי: * ויש אוסרין ללבוש וכו'. עין משנה ברורה. וטעמם שיהי בכל מלאכה שהאיניוהודי עושה, כדאיתא במשנה קכ"ב: עשה קבל לידו בו וכו', דאיני להיש אוסרין אפילו בקצין וכדאיתא בפוסקים, וכן מוכח בבאור הגר"א לקמן בריש סימן רעו: * שהאיניוהודי גמרו בשבת. ודוקא אם הוא מלאכה דאורייתא, אבל אם הוא מלאכה דרבנן אין להקטין נפמ"ג בשם המ"א בסימן תקטו: * שצריך אלו בשבת. הנה שאין לו ביד לשבת בי אם זה, ולא הוי כמו לעצור המועד האמור בחל-המועד [ח"מ]: * שאז יש להקל. עין באלה נבה שומה, דבאן משמע דסומך על המחבר דהעתיק שיטת הר"ן דלא תליין לנהנה ממלאכת שבת הואיל יקצץ, ולקמן ברע"ו סעיף א בהג"ה העתיק זה לדינא בלי שום חולק. והמגן אברהם בסעיף קטן יא נהפך לקצץ קשתו וילחץ בין הכא להכא, וכו' שכתבתי במשנה ברורה, אף קצת קשה על הרמ"א שם שכתב טעם שיל שיהא במגן אברהם והביא טעם דנהנה, שמקלין בו בעת הצורך בקציצה. עוד קשה לי, לפי פירוש המגן אברהם, למה אוסרין שם במשנה קכ"ב גבי קבל וגבי מלא מים, הלא בסתמא איני ספק זו גם-כן אפילו בקצין, דומיא דרישא גבי נר דמרי בכל ענין לפי הכרעת הרמ"א, והלא בנה הוא דומיא דלבושה, דמכון האיניוהודי רק להשלים פועלו. ואולי יש לומר דמריי ספיסא בננה דבאר המגן אברהם אסור גבי לבושה לכלי עצמא, דהנהו היכא שפגור מלמא שהיה עושה לעצור ישראלי, וכו' וכו' כתב המאירי בספר קמא דשבת בדבור המתחיל לש שואלים וכו', עין שם כמה שמתן בשם הגאונים, שגם הם סוברים דהר"ן בכלים לכוסם ועורות לעבדו דמפר בקצין ללבוש בשבת, ואף-על-פי-כן אסור גבי קבל וכו', עין שם: * מבית האמן. עין במשנה ברורה דאפילו מישאל אסור. ואם הוא לעצור שבת יש לעין, ולפי מה שכתב המאמר יוסף וכן הר"ן סוף פרק מקום שנהגו, והטעם הוא מפני מראית העין, דיאמרו שנתן לו לתקנם במועד, אפשר דבשבת ויום טוב לא תליין לחשדא זו באמן ישראלי: וכן לטעם רש"י שם דהוא משום טרד, כבר כתב הבית יוסף וכן באלה נבה, דלעצור שבת לא תליין משום טרד; אף לפי מה שכתב התוספתא שבת ופרי מגדים, דלכא אסור להביא אף על-ידי איניוהודי משום עבדא דחל, וישם הלא איניוהודי אף לעצור שבת, משמע דאסור גם בנה, וצריך עיון: * בשבת ויום טוב. ואם אינו מאמין שזה אפילו עד לאחר שבת, הנה לענין חל-המועד מותר דרין בסוף סימן תחלו, עין שם, וצריך שבת אינו מבאר בפוסקים. ונראה דאם גם הוא צריך להפגור לעצור שבת יש להקל בנה שביאנו בצנעה לחוף ביתו: * אבל אינו יהודי שעושה וכו'. עין במשנה ברורה, דהמגן אברהם וכן שאר הרבה אחרונים חולקין על זה וסבירא להו דאין בנה שום יתרון משאך אמן, עין שהולך אצלו, ולפי זה אפילו יודע ודאי שגמר אצלו בערב שבת או שנה אמן ישראלי, גם-כן אסור: * מותר לישאל וכו'. הנה בבית יוסף הביא בשם הגאונים אשר"י שמי דעות אי יש בנה משום מקצה אם מקצץ ביום טוב,

הלכות שַׁבַּת סִימָן רנב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לה]

הינה, שפירות מים סמוך להשקה משפּת המעין שילף לגנה להשקותה⁽¹⁸⁾.

(18) וכן מים של מוגן הנשפכים דרך צינור לגינה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א פ"י ס"ק ד) שאין בזה חשש איסור, ודינם כדיונים שנים שנמשכים מאליהם משפּת המעין לגינה במשך כל השבת.

וליתול ידים בכיור שהמים נשפכים ממנו לגינה דרך צינור, הורה הגר"ז אויערבך (שש"כ פ"ב הע' נא ובה"ג שם) שכיון שאין כוונתו להשקות את הגינה מותר לעשות כן אפילו בשבת עצמה, ואף על פי שפסיק רישא הוא זה, מ"מ כיון שנעשה הדבר על ידי כוח שני אין זה אלא גרמא בעלמא.

[משנ"ב ס"ק לז]

מִתְּרֵי לְהַנִּיחוֹ קְשָׁתָהּ שְׂרָדִי מִבְּעוֹד יוֹם, כְּדִלְקָמֶן בְּסִימָן שֶׁכַּח סְעִיף כֹּא, עֵץ שֶׁשָּׁמַיִם.

(19) ובטעם הדבר כתב השר"ע שם, שהעושה כן אינו נראה כמי שנותן על עצמו סממנים, אלא כמי שרוחץ את עצמו בלבה. והוסיף, שאף כלפי עצמו יש היכר, למרות שיועד שעושה כן לרפואה, שהרי אינו רשאי להניחו אלא לאחר ששראו במים מערב שבת.

וכן לערב תרופה באוכל מבעוד יום ולאכולה בשבת, הורה הגר"ז אויערבך (שש"כ פ"ד ס"ה ובה"ג בד ובז) שמוותר, כיון שלאחרים נראה הדבר כאכילה, ולעצמו יש היכר במה שעירב את התרופה במאכל מערב שבת.

ולערב גלולה בתוך מאכל, כגון לערב כדורים המועילים לצום בתוך מאכל שאוכלים לפני הצום, הורה הגר"ז אלישיב והגר"ש וואנר (ארחות שבת פכ"ב הע' רפד) שמוותר, ודעת הגר"ז אויערבך (ארחות שבת שם הע' קצ, מספר שולחן שלמה על עניני רפואה) שלא די לטמון את הגלולה במאכל כפי שהיא, כיון שבאופן זה ניכרת היא בפני עצמה, אלא יש לרסקה היטב מערב שבת עד אשר לא תהיה ניכרת בתוך המאכל, מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב ס"י פו) כתב, שהיתר זה אינו אלא בתרופות שדרך השלם לקחתן על ידי עירובן במאכל סמוך ללקיחתן [על ידי שמשנה ומערבן מערב שבת], אך לא בתרופות שדרך העולם לקחתן בפני עצמן, בלא לערבן, וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שבת ס"ק טו).

[משנ"ב ס"ק לח]

שָׁמָּה יִמְרָחָהּ.

(20) וכל זה במשחה שכבר נתמרחח על הקילור (התהבשות), אך להניח משחה על גבי פצע בלא למורחה כלל, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ד סי' לג) שמוותר אפילו בשבת עצמה, במקום חולי וצורך גדול, וכעין זה כתב החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק טז) לגבי טיפול בבעלי חיים, שמוותר להשליך משחה על גבי הפצע בלא למורחה, והגר"ז אויערבך (שש"כ פ"ד הע' מ) כתב, שמוותר להניח משחה אם אינו מתכוין למורחה, וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שבת ס"ק פא).

[משנ"ב ס"ק מ]

וְאֶפְלֵי מְגָרֵר וְכו'.

(21) וכן למלול בשמים כדי ליתן ריח בבגדים, כתב לקמן (סי' שבת ס"ק יח) שאסור, ואם היה המוגמר מונח בכלי עם נקבים, ופקק את הנקבים בערב שבת, כתב לקמן (סי' תקיא ס"ק כג) שמוותר לפתוח את הנקבים אפילו בשבת, שנמצא הבית מתגמר מאילו.

[משנ"ב ס"ק מא]

דְּבִשְׁבֶּת אֶסְרָה.

(22) ובגדר האיסור כתב לקמן (סי' שלו ס"ק נא) שהוא משום תולדת זורע, כיון שמצמיח בכך פירות אף שזה לאחר כמה ימים.

[משנ"ב ס"ק מג]

פְּרוּשׁ, אִף מֵה שְׂרִיצָא בְּשִׁבְתָּהּ.

(23) וכן להכניס מים למקפּיא סמוך לשבת כדי שיהיו קרח בשבת, הורה הגר"ז אויערבך (שש"כ פ"י הע' ט) שמוותר, שאף שיש הסוברים שאסור ליצור קרח בשבת משום 'נולד', מ"מ כיון שעושה כן מערב שבת, ובאותה שעה היו המים במצב שעומדים להיות קרח, הרי זה כנותן קורה בערב שבת על גבי זיתים וענבים כדי שיצא מהם השמן והיין בשבת, והוסיף, שאף כשירוצא את הקרח בשבת ויהפך למים אין המים נחשבים 'נולד', כיון שבבסיסת השבת היו מים, ואין נולד לחצי שבת.

[משנ"ב ס"ק מח]

דְּאֶנְשָׁא מְלָמָא וְאִיכָא זְלָתָא לְשִׁבְתָּהּ וכו', רַק שְׁלֵא יִצְמֵד יִשְׁרָאֵל אֶצְלוֹ, דְּמִתְקִי כְּשִׁלּוּחָהּ.

(24) וכן להפעיל מכנת כביסה לפני השבת כדי שתמשיך לעבוד בשבת מאליה, כתב הגר"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' י אות ב) שאסור, והרי זה כריחים של מים שאסור לתת בהן חיטים משום שהדבר נשמע בחוץ, ויש בזה משום זילזול בכבוד השבת, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פט"ז תשובה י), וכן כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' כב אות לח) לענין מכונת יבוש. והוסיף בשו"ת אור לציון (שם), שאסור לעשות כן אף משום שיש לחוש שמא יבוא לעשות בשבת מלאכה אסורה, ומ"מ בשעת הדחק, כגון שלא יכול היה לכבס את הבגדים בערב שבת ומוכרח לצאת לדרך מיד עם צאת השבת, יש להתיר.

אמנם, הפעלת גרטור שמרעיש מאוד, דעת החזו"א (הובא בהלכות שבת בשבת ח"א פ"ב הע' 38) שאין בכך משום איסור השמעת קול, שכיון שהדרך היא להעמידו ולכוונו מערב שבת, אין בזה משום זילזול בכבוד השבת [ראה הלכות שבת בשבת שם].

(25) וטעם נוסף לאיסור זה, כתב לעיל (סי' רמד ס"ק לו) שהוא משום 'ממצוא חפצך', ולשבת מרחוק כדי לשמור שלא יגוב הנברי דברים שאינם שלו, כתב לעיל (שם ס"ק לה) שמוותר, והוסיף שמי"מ כיון שבאופן זה קשה להזהר מלדבר עמו בעניני העסק, עדיף שלא לעשות כן, ואשרי מי שבוטח בה' ואינו מחפש קולות בעניני שבת.

[ביה"ל ד"ה מתו לישראל]

וּבְשִׁמְעָה דְּבִיבָא לֵה לְהַרְמִיָּא לְהַלְכָה פְּדֻצָּה הִתְקַדְּרָה.

(26) והחזו"א כתב (א"ח סי' מד ס"ק י ד"ה שר"ע) שנעל שנוצרה ביום טוב דינה כנולד, ולכך אסור ללבושה ביו"ט, ולא היקל הרמ"א כאן אלא משום שקיימא לן שסולד מותר בשבת, ולפיכך ביו"ט שקיימא לן שנולד אסור, אסור ללבושה.

[ביה"ל ד"ה להשמעת קול]

אִף שֶׁהִשְׁמִינָה מְמִילָא אֲחִי לְבִסוּף, אֶפְלֵי הִכִּי חִיב.

(27) וכן כתב בשו"ת אחינעז (ח"ג סי' ס) שנחשב הדבר כמלאכת מחשבת, שכל מלאכה שנעשית תמיד על ידי גרמא נחשבת מלאכת מחשבת. וכן כתב החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק א ד"ה ומיהו, וב"ק סי' יד ס"ק יב) שיש בזה חיוב דאורייתא, כיון שדרך טחינה בכך.

הלכות שבת סימן רנב

בבאור הגולה

יט

נ שם י"ט כפשוטו
פ"ב דעניות וכו'
ישמעאל ס שם
וכו' רבנו חננאל
ותקנות התוספות
ותרא"ש כס"ג
וכפ"ק ושאר פוסקים

והולכים בכל השבת. (לו) וילחנים (לו) קילור (סס) של רפואה שנותנין על העין עבה על העין אף-על-פי (לה) שאסור להניחו בשבת, (לט) ולתת מגמר (מ) ואפילו מגמר מנה בכלי, דאין אדם מצוה על שבתת פלים, ולתת שעורים בגיגית (מא) לשרותן. (מב) ויטענין בקורת בית-הכבוד והגה מבוער יום על זיתים וצנבים, (מג) והשמן והזין היצא מהם *מותר (וענין לקמן סימן שכ סעיף ב), (מד) וכן *בסר (מה) ומלילות שרסקן מבוער יום, מותרים המשקים היצאים מהם. *ומותר (מו) לתת חטים לתוף רחים (מו) של מים סמוך לחשכה: הגה ולא חושנין *להשמיט קול שיאמרו רחים של פלוגי ט'חנות בשבת, ויש אוסרים ברחים (מח) ובכל מקום שיש להש

בבאור הלכה

ומשמע דסבירא לה להרמ"א להלכה כדעת המפרשים.²⁶ וענין בסימן שכה סעיף ד בבאור הלכה כה שנקחב שם דלא יסתר למד דהכא: * מפר, וכן וכו'. הגה מדמסמ המסמך משמע דסבירא לה בשיטת הפוסקים דאפילו בשלא נדרכו הצנבים מקום, וכן בסר ומלילות שרסקן. אפילו הם מקשרין ערין דייקה (פי שלשה דברים יש: רסוק ודיקה ושחיקה: רסוק במקלה, ואחר-כך דף אומט באניה כלי, ואחר-כך שוחק אותם ומהו מותר היצא מהן. ומה דלקמן בסימן שכא סעיף יט מחמיר במחפר דייקה, שם הוא משום שעושה הפעולה בידים בשבת על-פני אסור, כה שאין פן לענין המשקין היצא מהן וכן נכתב הפאמר מרדכי והגר"א בבאור דעת המחבר. אבל באלה רבה כתב, דלהלכה יש לתפס כאידך פוסקים (נהנין ספר התרומה וקמ"ג ופ"ק והטור) דאינו מותר במשקה היצא כי אם בשגורו כה שבת, וכן משמע בבאור הגר"א שם, שם נכתב כן, וכל פן אין להסיר טעמין היצא מבסר ומלילות אלא-אם-כן דכן מבוער יום, וכן על-ידי טענת קורה צריך שיהיו ברכסין קדם השעירה, דאם תחשב השעירה כדיקה, עין בתי-יוסף: * בסר ומלילות. עין מגן אברהם שחשבה דלמה השמיט הטור 'שום' המזכר בברכתא, ונדרש דשום אינו חבב עליו חטאת אם סחטו אפילו אם לא נתוסק מבוער יום, דכן התורה אינו חבב אלא על זיתים וענבים בלבד, ולכן לא נזר בו על משקין היצאין ממנו. ומה שזכר בסימן שכא סעיף יט 'שום', הנה לענין לגמר שחיקתו בידים, אבל כה דמרי לענין משקין היצאין, בכונה השמיט שום. וכלל, דמה יצאה בתורין ראשון של התוספות שפרשו פלגא דנבי ישמעאל ונבי עקביא לענין שחיקתו שזכר הסחיטה וראבל אחר-כך בשבת, ושם איתא בהגרא 'שום שרסקן'. והצאית שפך הקשה פן במחצית-השקל ונשאר בקשיא. גם ראיתי בבאור הגר"א שפסק להדיק דהוא הדין לשום שרסקן. ושם נכתב דבר נראה, דאף דאין אסור דאורייתא על סחיטת השום, מכל מקום אסור המשקין היצאין אם לא נתוסקו, ומה שכתבו התוספות אחר-כך: כל היקא דליבא חיוב חטאת המשקין בסימן. הינה היקא שפך נגמר מבוער יום מן התורה מלאכת הסחיטה, שוב ליבא למגור שמה יחס, דקטחוט דמין, אבל במקום שלא התחל כלל הסחיטה מבוער יום לא חלקו לענין משקין היצאין בין דבר שאסורו מן התורה לדבר שאסורו מדברבן: ונדע, דהא חתמים ורמזים גס-בן אין אסור סחיטתן אלא מדברבן, ואפילו הכי אסור משקין היצאין כשחנקין למשקין, והשעם, דבכת שגורו על משקין היצאין מדמים וצנבים גורו על כל דבר העולה לסחיטה קצת כיומים וצנבים, ואם-כן בענינו נמי דעוררים קצת למשקה, כתומים ורמזים דמין. ונזרז כנח התוספות מה שכתבו דיותר עוררים למשקה משאר פרות, ורצונם לומר דהם כתומים ורמזים, והנה השעם גס-בן במלילות ומה שכתב הסגוראברהם דבמלילות יש גס-בן אסור דאורייתא, כבר נדחקו האחרונים בזה, עין ביראפנים וכתבד משה. אחר-כך מצאתי דענין השם במאירי כפרק קמא דף יח יט כמו שכתבנו: * להשמיט קול. עין בטנך אברהם שפצד לומר דהניח חטים לתוף רחים של מים בשבת ליבא חיוב חטאת, דהשמיטה אחר-כך ממילא אמי, ונביא רצונה לזה התוספות דף יח דבר המחיל 'ליבא', וכל האחרונים דוח ראיתו, וכן בסמ"ק וקמ"ק שפצדנו לא נכתב שום דבר, וכן ברכסין פ"ק ח אין חובתה לזה. והסכימו האחרונים נהנין האלה רבה והאג"ת העור והגול מרכבה והחמ"מ שמה למה שכתב הסגוראברהם בעצמו רצונה טורבן התוספות דף יז עמוד ב לענין מצודה, דפורס מצודה ובשעת פריסתו נכנס החיה לתוך הנלצה, דחבב אף דאמי ממילא, וכן כשאוסה בתגור, אף שחפיה ממילא אמי לבסוף, מכל מקום מקרי מצוה טמא, אף שאינו מקרב האש לגבי הפה אלא הפה לגבי האש, והאש פועל פועלו לבסוף, אפילו הכי חבב, והוא הדין בענינו: אף שהשמיטה ממילא

משנה ברורה

שפ"ק לגה להשקותה²⁸: (לו) ולהפיה. הנה, אף שמשאר מנה בשבת ועל-ידיה מתרפא והולך, והוא הדין שמתר להניח או מתבשלת על המפה [גמרא]: (לו) קילור עבה. דקילור נה וצולל, אף בשבת גופא מותר להניחו כשהנה שריו מבוער יום, דקילורן בסימן שכא סעיף כא, ענין שם²⁹: (לה) שאסור וכו'. שמה וקמ"ס³⁰: (לט) ולתת מגמר. לבונה וימין בשמים נותנין על האש ומעשנין התגרים שיהא בריחן נודף [רש"י]: (מ) ואפילו מגמר וכו'.³¹ וכל-שפך כשהמגמר מנה על הארץ דשרי: (מא) לשרותן. דבשבת אסור³², וקילורן בסימן שלו סעיף יא, ענין שם: (מב) ויטענין וכו'. ואפילו לא נתוסקו מקום מותר לטעון, כיון שמתחיל הפעולה קדם שחשקע הסחמה ונכ"ל: אף לענין שמן ויין היצא מהן, כתב הסגוראברהם דאין מותר רק אם הוא טוען בעוד חיים גדול, שייכל להתרסק קדם שבת על-ידי טענת הקורה, ואם-כן אפילו סחית להו אחר-כך בידים בשבת ליבא חיוב חטאת, ולכן המשקין היצא מהן מותר, דאין מקום לגזר משום סחיטה, אבל אם יטען סמוך לשקיעה ממש, דלא יתרסקו קדם השבת על-ידי הקורות, אסור המשקין היצא מהן. גזרה שמה יחס: (מג) והשמן והזין היצא וכו'. פרוש, אף מה שייצא בשבת³³, ולא גזרינן שמה יחסת כמו שגורו במשקין שגורו מיתמים וצנבים שלא נתוסקו, וקילורן בסימן שכא סעיף א, דהתם יש חיוב חטאת אם יחסת על-פני גורו אפילו בנכו מעצמן, אבל הכא שפך נדרסו על-ידי הטעיה וכלאו הכי זב מעצמו, אלא שייצא טפי על-ידי הסחיטה בידים, כה אין אסור אלא מדברבן, על-פני כב מעצמו בשבת שרי לגמרי, והנה השעם היא גס-בן בבסר ומלילות שרסקן. וענין בבאור הלכה דאין להסיר פי אם בשדכן גס-בן קדם השבת, ודיקה היא יותר מרסוק: (מד) וכן בסר. צנבים בתחלתן כשהן דקים מוציא מהן משקה לטפל בו בשר, לפי שהוא חזק וקורב להסמיך: (מה) ומלילות. שפלין שלא בשלו כל צרכן מרסקן ויטענין באבנים, ומשקה זב מהן ומטביל בו: (מו) לתת חטים וכו'. והוא הדין (ל) שמתר או בעצמו לפתח גס-בן את המסגרת של המים שצל-ידיה טוחנין הרחים: (מו) של מים. ולא של בהמה, דאדם מצוה על שבתת בהמות: (מח) ובכל מקום. כלל בזה כל היצא בזה המשמיע קול, דאנשא מלתא ואיבא ולותא לשבתא³⁴, וכמו שכתב בדרכי-משה. ואם הרחים של אינו-יהודי, בנדאי שרי לתת לתוכה מבוער יום, והוא הדין אם השכירו לאינו-יהודי, ואם השכיראל מסר לאינו-יהודי התבואה מבוער יום, או אף אם האינו-יהודי טוחן אותם בשבת שרי בקצץ, דאינו-יהודי אדעתה דנפשה עבדי, רק שלא יעמד וישאל אצלו, דמחזי כשולח³⁵, כמו שכתוב סוף סימן שו. ולצורך הפסח מותר לישאל להיות עומד שם לראות שלא יתחמץ, (לג) וכן מותר להשיב שומר שלא יגנב האינו-יהודי, ובכלבד שלא ידבר עמו בשום עסק, וכמו שכתבנו לעיל בסוף

אחי לבסוף, אפילו הכי חבב³⁶. וענין באבן-העור שם עוד ראיות לזה. והנה כל זה מיר' שהמסגרת של המים הזה פתוח, והוא נותן החטים לתוף האפרכסה ומתחיל מנה אחר ונחנה להשמן ואם יש תחפיה עוד הבואה אחרת, יש לענין אם יש בזה חיוב חטאת אפילו לדידה, ואינו דומה לנחן ששן לגי, דנקיטא לן דחבב

שער הצנין

(ל) ואף דאם נפתח בשבת גופא, נראה דאף להסגוראברהם חבב חטאת, דהני כמו שטוחן בידים, וכמו שכתבנו לקמה, אפילו הכי, הלא לביחילל דנקיטא לן בזה: והנה לא גזרינן אטו שבת: (ל) אף דבמגוראברהם לא משמע פן, האחרונים הסכימו להחמיר:

